

סודו של חודש אלול

עיון בפרשת השבוע על פי ה"פרי צדיק"

למלחמה על אויבך דא איהו יצר הרע דאנן צריכין למיפק לקבליה במילין דאורייתא ולקטרגא ליה וכדין יתמסר בידא דבר נש כמה דאתמר ונתנו ה' אלהיך בידך. והנה בפסוק לא נזכר שהנצחון הוא על ידי התורה רק ונתנו ה' אלהיך בידך. אך הענין על פי שאמרו (ברכות ה'). לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע שנאמר רגזו ואל תחטאו. משמע מזה שיש כח בהאדם מעצמו להרגיז יצר טוב על יצר הרע שכן נברא באדם תרי חללי לבא לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו והלב חכם נוטה תמיד לטוב לאהבת ויראת השם יתברך והיצר הרע להיפך. ויכול בעצמו להרגיז ולהחריד את היצר הרע במה שיזכיר אותו שמלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא עומד עליו ורואה במעשיו ומיד יגיע אליו היראה וההכנעה מפחד השם יתברך (כמ"ש בהג"ה דריש או"ח) וימנע על ידי זה מלחטא. אך לפעמים לא יועיל זה כמו שאמרו (נדרים ל"ב ע"ב) דבשעת יצר הרע לית המדכר ליה ליצר טוב על זה אמרו העצה יעסוק בתורה וכמו שאמרו (סוכה נ"ב ע"ב) אם פגע בך מנוול זה משכחו לבית המדרש שהתורה תבלין ליצר הרע כמו שאמרו (קידושין ל' ע"ב) בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין. ועיקר התבלין הוא התורה שבעל פה שבא לתקן הרב כעס כמו שנאמר כי ברב חכמה רב כעס וזהו הפירוש משכחו לבית המדרש בית המדרש נקרא מקום שדורשין ומחדשין בו חידושי תורה שהוא תורה שבעל פה. וזה תבלין ליצר הרע לתקן הלב כסיל לשמאלו וכמו דאיתא בזהר הקדוש לית לך מידי דמתבר ליצר הרע אלא אורייתא. ומכל מקום אמרו גם כן בגמרא (סוכה שם) יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום וכו' ואלמלא הקדוש ברוך הוא שעוזר לו אינו יכול לו שהיצר הרע יכול לכנס לפעמים אף בהעוסק בתורה על זה אמרו בגמרא (ברכות הנ"ל) העצה אם נצחו מוטב ואם לאו יקרא קריאת שמע דבקריאת שמע על ידי שיכניס בלבו שה' אחד שאתה הוא עד שלא נברא העולם ואתה הוא משנברא העולם ואין שום כח מבלעדי השם יתברך אז בזה בוודאי יוכל לנצח היצר הרע. ...

ג. ... אך איתא בשם הרבי ר' בונם זצלה"ה שהפסוק כי תצא למלחמה על אויבך פשוטו קאי על היצר הרע ולא דרך רמז לבד רק פשוטו של מקרא כן (כמו שנזכר לעיל מא' ב') והיינו דסתם אויב הוא היצר הרע וכמו שאמרו (בר"ר ר"פ נ"ד) גם אויביו ישרים אתו זה יצר הרע.

העולם וכתוב ביה ה' מלך גאות לבש שהלבוש היה כעין גאות מזה נסתעף הגאות בהבריאה דכתיב בעלמנו כדמותנו. רק באמת נצרך הגיאות גם כן לעבודת השם יתברך ... אך לפעמים מהלב כסיל יוכל לכנס למוח להכניס גאווה פסולה חס ושלום על זה בא המצוה בתפילין של ראש שהוא כנגד כתר נשמע, היינו שיכנסו דברי תורה ללב ...

ג. ... ולכן נברא חודש אלול באות י' ובמעשה שהוא לתקן המעשה שיהיה על פי החכמה שהוא אות י'.

3. רסיסי לילה ל"ט

ואלול באות י' שהוא על שם המחשבה ... כי מזלו בתולה דמשמעותו דבר חדש שלא נגעו בה עדיין ... כי שליטת ידי האדם הוא מהרגשת הלב ואילך ששם מורגש לאדם ומששלטה הרגשת אדם אינו בתולה. אבל המחשבה ששם אין שליטת הרגשה זה תמיד כבתולה ... והדברים מכוונים עם מה שכתבתי דתשרי הוא השתדלות באתערותא דלתתא והרגשת הלב וההכנה שלו, אלול הוא במחשבה בלא הרגשה. ולכן באלול גם כן תוקעין שופר שהוא המעורר אתערותא דלתתא. אך החילוק בתשרי הוא מצות ה' כי ה' יראה ללבב ואמחשבה לא שייך ציווי דשם הוא ביד ה' ופעולת האדם אינו אלא על צד ההרגל לבד ולכן תקיעות דאז מצד מנהג. כי עיקר קדושת המחשבה בא רק מצד ההרגל והשתדלות של מצות אנשים מלומדה שאין פועל כלום בלב מועיל ביותר למחשבה. דמהרגשה שבלב בא להתלהבות עד שאינו יכול לעשות כלום אבל מצד הכרת השכל במחשבה אין מתלהב והוא פועל כראוי בישוב הדעת.

4. פרי צדיק כי תצא, א'; ג'

א. כי תצא למלחמה על אויבך. בזהר חדש פרשה זו ר"ש פתח זנח ישראל טוב אויב ירדפו מאי זנח ישראל טוב דא יצר טוב דשלמה מלכא קרייה טוב דכתיב טוב ילד מסכן וחכם אויב ירדפו דא יצר הרע דאיהו שנאיה דבר נש דשלמה מלכא קרייה שונא דסגיאין שמחן אית ליה דכתיב אם רעב שונאך האכילו לחם ודא הוא אורייתא קדישא וכו' דלית ליה קטרוגא ליצר הרע בר מילין דאורייתא וע"ד כתיב והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוה היום על לבבך על תרי יצרך אמר לו ר"י יצר טוב מאי בעי מילין דאורייתא אמר לו יצר טוב אתעטר בהו ויצר הרע אתכנע בהו וע"ד כי תצא

1. ספר יצירה ה', ג' המליך אות י' וקשר לו כתר וצר בו בתולה בעולם ואלול בשנה וכוליא שמאל בנפש.

2. פרי צדיק לר"ח אלול, א'; ג'

א. איתא בספר יצירה המליך אות י' במעשה וכו' ואלול בשנה ויד שמאל בנפש זו"ג. הענין דידוע דהשם הקדוש הוי"ה ברוך הוא מרומז בו העשר ספירות ואות י' מרמז על חכמה ואיתא בפתח אליהו חכמה מוחא דאיהו מחשבה מלגאו. ... וכן איתא (מנחות כ"ט ע"ב) שהעולם הבא נברא ביוד. ואמר שהמליך אות י' במעשה, היינו שהמעשה יהיה על פי החכמה. ויד שמאל מורה על פעולות ההיפך מהטוב דבכל מקום מורה ימין על דרך הטוב ושמאל על ההיפוך כמו שאמרו (ברכות ס"א). גבי כליות ומסתברא דשל ימין לטובה ושל שמאל לרעה דכתיב לב חכם לימינו וגו'. וכן דרשו (שבת ס"ג.) בשמאלה עושר וכבוד למשמאילים בה, והיינו שאין להם כונה לשם שמים. ... וזה כוונת הספר יצירה דאף יד שמאל, היינו פעולות שאינם מעשה המצות מכל מקום יהיו באות י', היינו על פי החכמה. ... והנה בארם יש ג' מדרגות [לבד מדרגת נשמה לנשמה שהוא מאצילות ששם כולו טוב] והם נפש רוח נשמה כנגד עשיה בריאה יצירה. ומשכן הנפש שהוא מעשיה הוא בכבוד כמו שנאמר כי הדם הוא הנפש ואיתא (בכורות נ"ה.) זכרותא דדמא כבדא והוא רובו רע. שהג' מדרגות הם כנגד ג' הקליפות הקנאה והתאוה והכבוד ... והוא כנגד קליפת הכעס וכמו שאמרו (ברכות ס"א ע"ב) כבוד כועס והוא שורש כל הקליפות ... רק בישראל יש נפש דקדושה דיש רוגזא דרבנן דטב איהו לכל סטרין כמו שאמר (זוהר ח"ב קפ"ב ב') ואמרו (תענית ד'). האי צורבא מרבנן דרתח אורייתא הוא דקא מרתחא ביה. ומשכן הרוח בלב והוא מייצירה דחציו טוב וחציו רע ובלב יש ב' חללים לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו והוא כנגד קליפת התאוה וכשיש לו בזה כוונה לשם שמים הוא מלב חכם לימינו. ומשכן הנשמה במוח והוא מבריאה ושם רובו טוב והוא כנגד קליפת הכבוד שהוא הגאווה שהוא שורש היצר הרע שנברא בעולם כמו שאמר האר"י הקדוש במלכין קדמאין דעיקר הוא הגיאות דכל אחד אמר אנא אמלוך וזה נסתעף ממנה שהיה כונת תחלת הבריאה שיהיה אומה ישראלית שיכירו כח מלכות שמים שהוא מלך